

Леонід КОЖАРА, **Міністр закордонних справ України:** **«Україна має серйозний шанс** **отримати квиток у майбутнє»**

У Києві 11 лютого 2013 р. відбувся Національний експертний форум «Україна–2013. Прогноз», організований Інститутом проблем управління імені Горшеніна. У ході дискусійної панелі «Україна–2013. Міжнародні відносини» провідні українські та зарубіжні експерти зробили спробу спрогнозувати зовнішньополітичний порядок денний для України на 2013 рік. Своє бачення українських перспектив на світовій арені оприлюднив Міністр закордонних справ України Леонід Кожара, який, відкриваючи дискусію, наголосив на тому, що «робити прогноз в українському контексті можна, тільки проаналізувавши загальносвітові тенденції».

Леонід Кожара: Двадцять років тому здавалося: глобалізації та розповсюдженню ліберальних цінностей не буде кінця.

Оцінити масштаб змін можна, згадавши, якою нездійсненою утопією виглядає нині знаменита книга Фукуями «Кінець історії та остання людина», що свого часу сформувала не одного політика світового масштабу.

Ключова проблема в тому, що світ стає все більше непередбачуваним. Посилюється значущість подій, які американські футурологи звать «дикими картами» – wild cards – і які Нассім Таліб назвав «чорними лебедями» – важко-прогнозованих подій, вплив яких буває, втім, вирішальним.

Непередбачуваність пов'язана, насамперед, із світовою фінансовою та економічною кризою, яка ставить багато запитань.

Чи означає ця криза перехід до нового технологічного укладу?

Чи вдасться Західному світові зберегти глобальне технологічне та культурне домінування?

До якої межі дійде розвиття «середнього класу» та посилення соціальної напруженості в розвинутих країнах?

Яких трансформацій зазнає західна демократія?

Ніхто сьогодні не дасть однозначної відповіді на ці запитання.

Втім, відзначу кілька тенденцій, спровокованих кризою, які вже яскраво проявили себе.

Перше. Немає країни-гегемона, яка вирішувала б усе в планетарному масштабі. Сполучені Штати Америки переосмислюють власну глобальну роль.

Генрі Кіссінджер у своєму недавньому есе «Межі універсалізму» дає глибоку оцінку цих змін в аме-

риканській політиці. На його думку, «справа не в тому, що існуючий порядок не можна змінити, а в тому, що необхідні для цього зусилля будуть більш ґрунтовними за вмілого поєднання націленості на перспективу та визнання різноманітності і складності обставин».

А це означає, що об'єктивно посилюється вплив регіональних гравців. І не лише великих країн. Наприклад, хто раніше міг би уявити роль, яку в ісламському світі грає така невелика держава, як Катар, площею лише в 11 тисяч квадратних кілометрів?

Друге. Лінії світової напруги остаточно зміщуються з Європейського континенту до інших місць – до Близького Сходу та Тихоокеанського регіону.

Третє. Європейський Союз все більше зосереджу-

ється на внутрішніх проблемах. Звужується його роль як міжнародного гравця. Ніхто не знає, що буде з Євросоюзом через кілька років. Чи відбудеться розлучення Великої Британії та ЄС? І чи не стане, наприклад, Единбург столицею нової європейської держави?

Четверте. Чітко окреслюється тенденція до посилення цивілізаційної ідентичності, передбачена ще Семюелом Хантінгтоном. Хто міг, наприклад, уявити собі потужний ренесанс Ісламу в арабському світі після десятиліть панування або прозахідно-консервативних, або лівих режимів?

Продовжуючи свій виступ на форумі, Міністр закордонних справ України чітко сформулював, що означають для України сьогоднішні тенденції світового розвитку.

Леонід Кожара: Нашій державі прийшов час виходити з підліткового віку і, як це належить зрілому суспільству, поступово брати відповідальність і за себе, і за світ навколо нас.

На жаль, у нашому суспільстві довго плекалися утриманські настрої: ось прийде «добрий дядя» з Європейського або Євразійського союзу і все за нас зробить.

Не прийде і не зробить.

Пригадаю слова відомого російського футуролога Сергія Переслєгіна, який писав: «Звичайно, існують два сценарії майбутнього: фантастичний та реалістичний, причому реалістичним є інопланетне втручання, а фантастичним – наша власна перемога».

Насправді ж українці здатні до справжніх проривів, причому, в різних сферах.

Наведу приклад, далекий від дипломатії: українці посідають лідируючі позиції в світі у сфері розробки комп'ютерних програм. Існують дані, за якими обсяги українського ринку IT-аутсорсингу досягли півтора мільярда доларів, а працюють на ньому близько 30-40 тисяч програмістів.

Хто міг би це спрогнозувати якихось 5-10 років тому?

Леонід Олександрович навів приклади держав, які сьогодні успішно конкурують за місце в майбутньому, спираючись свій історичний досвід, у тому числі імперський.

Леонід Кожара: Україна ніколи не була імперією. Але й меншвартості треба поступово позбуватися. Ми – не бідні родичі багатих сусідів. Наша історія – не лише суцільні поразки та катастрофи.

Наші предки – київські князі Володимир, Ольга, Ярослав – разом із західними монархами закладали підвалини європейської цивілізації. Поважали суцідів, з усіма дружили, але не вагалися захищати торговельні та інші права русичів навіть у відносинах з тодішньою регіональною «наддержавою» – Візантією.

Місце України окреслено її географією. Це – Європа. Європа в широкому розумінні. Європа, яка не закінчується на межі Донбасу та Слобожанщини, а охоплює великий простір від Атлантики до Стамбула, Уралу та Кавказу.

Україна двічі зробила безпрецедентний внесок у безпеку цієї ширшої Європи. Вперше – коли відмовилась від ядерної зброї. Вдруге – коли проголосила позаблоковість.

Європейський Союз – найвпливовіше об'єднання континенту – є для нас зразком у проведенні внутрішніх реформ. У цьому – гранично зрозумілий сенс нашої політики євроінтеграції. Угоду про асоціацію з ЄС ми розглядаємо саме в якості потужного зовнішнього інструмента внутрішнього реформування.

Я – оптиміст і вважаю, що в нас є всі передумови для того, щоб угода була підписана вже в цьому році, на Вільнюському саміті Східного партнерства. Президент Віктор Янукович в ході зустрічі з Комісаром Штефаном Фюле чітко заявив: «Укладення Угоди залишається пріоритетом і головним завданням України до листопада 2013 року». Ми готові вести про це предметну розмову на саміті Україна – ЄС.

Україна – європейська держава, але водночас – держава слов'янська, що зближує нас із Росією, іншими державами Сходу Європи. Оця наша «інакшість», поєднання Сходу та Заходу всередині країни, повинні бути не джерелом суперечностей із сусідами, а стимулом для продуктивних стосунків, для творчого співробітництва.

Чи зможе Україна побудувати саме такі стосунки з Росією, на засадах рівноправ'я та взаємної поваги? Моя відповідь: безумовно, так.

Пошлюся на результати нещодавнього опитування Всеросійського центру вивчення громадської думки, за яким 74% росіян позитивно ставляться до України. При цьому лише 18% – за об'єднання двох країн у єдину державу, а 64% росіян бачать Росію та Україну незалежними, але дружніми державами.

Якщо подібне дослідження провести в Україні, його висновки, впевнений, будуть схожими.

Це – чудова ментальна платформа для розвитку справжніх відносин стратегічного партнерства між Києвом та Москвою.

А крім того, і Росія, і Україна по праву відчують себе частинами єдиної цивілізації.

Мій колега, Сергій Лавров, нещодавно сформулював цю ідею наступним чином: «З цивілізаційної точки зору Росія є частиною «великої» європейської цивілізації разом, з Північною Америкою. Тому для нас немає проблем у тому, що стосується реалізації «європейського вибору» через реальну взаємодію та інтеграцію на основі взаємної поваги».

Окремо міністр зупинився на надзвичайно актуальній і дискусійній в експертному та політичному середовищі темі – економічному співробітництві з ЄС і Митним союзом.

Леонід Кожара: У цьому контексті хочу звернути увагу на такий парадокс. У лютому очікується доповідь Робочої групи високого рівня США – ЄС із рекомендацією розпочати переговори щодо угоди про вільну торгівлю та інвестиції. Єврокомісія дає зелене світло переговорам про ЗВТ з Японією. Митний союз веде аналогічні переговори з В'єтнамом і розпочинає з Новою Зеландією.

Чому Європейський та Митний союзи, які мають спільний кордон та товарообіг у 446 млрд. доларів, навіть розмову не починають про полегшення торгівлі, не кажучи вже про повноцінну зону вільної торгівлі? Це ж нонсенс. Виходить, з Японією та В'єтнамом домовитися легше, ніж з найближчим сусідом?..

Ми рішуче виступаємо за спільний економічний простір між цими двома потужними економічними об'єднаннями. У такому просторі легко знайдеться місце і для України.

Ширша Європа – природне поле зовнішньополітичної активності Києва у 2013 році в контексті головування в ОБСЄ. Наші пріоритети відомі, їх підтримують на Сході та Заході, вони враховують інтереси всіх. Максимальні зусилля ми зосередимо на досягненні прогресу у Придністровському врегулюванні у постійному діалозі з Кишиневом, Тирасполем, Москвою, іншими його учасниками.

Сьогодні ми діємо наступально: свій перший візит в якості діючого голови ОБСЄ я зробив до цього регіону, у Львові проведемо зустріч у відновленому форматі «5+2».

Водночас, застеріг би від нереальних очікувань. Цей конфлікт є застарілим. Єдиний вихід – рухатись уперед малими, узгодженими кроками. Головне – ми вже вивели переговорний процес із глухого кута і надали йому позитивної динаміки.

Кілька слів про відносини з країнами світу, що швидко розвиваються – країнами Азії, Близького Сходу, Латинської Америки.

На першому місці відзначу країни БРІКС.

Цими днями італійська газета «Ла Републіка» подала цікаві факти. Китайська соціальна мережа WeChat дуже швидко завоювала більше 200 мільйонів користувачів в усьому світі. Як вони це зробили? Дуже просто – додали у налаштування повідомлень підтримку мов: хінді для Індії та португальської для Бразилії.

Інший приклад: турецька компанія у сфері комп'ютерних ігор Peakgames у кризовому 2012 р. збільшила доходи у 10 разів. Як це їм вдалося? Вони зосередилися на продажі своїх продуктів на ринках Близького Сходу та Африки.

Українські компанії цілком здатні повторити ці історії успіху. Ми можемо виробляти продукти, які знаходять попит на ринках світу, що швидко розвиваються. Зі свого боку, МЗС забезпечить повну зовнішньополітичну підтримку нашим виробникам.

Але не тільки торгівля

об'єднує Україну з цими країнами та регіонами. Китай, наприклад, не лише експортує товари, а й поступово пропонує вачення міжнародних відносин, засноване на власних традиційних цінностях. Так, як відмова від чорнобілого сприйняття світу, опір на м'яку силу або відомий китайський принцип «гнучкість назовні, твердість всередині». Деякі з цих цінностей поділяємо й ми. Тому Україна може вести змістовний діалог з різними цивілізаціями щодо більш гармонійного та збалансованого світоустрою.

Завершуючи свій виступ на Національному експертному форумі «Україна – 2013. Прогноз», Міністр закордонних справ України Леонід Кожара закликає усіх його учасників до оптимістичного погляду на майбутнє.

Леонід Кожара: Сьогодні, коли світ змінюється настільки швидко й неочікувано, ключова битва в глобальному масштабі йде не за ресурси чи геополітичний вплив.

Ключова боротьба йде за гідне місце у майбутньому. Але квиток у майбутнє отримують не всі.

Україна має серйозний шанс. Необхідно лише відкинути песимізм та зневіру.

Впевнений: зовнішня політика України буде максимально деідеологізованою, прагматичною, вваженою, але водночас динамічною та наступальною.

За рік ми не перевернемо світ. Але дещо наблизимось до того гідного місця у майбутньому, про яке ми всі мріємо.

Єдине, що потрібно – ставити перед собою амбітні та водночас досяжні

цілі. Адже ще великий українець Григорій Сковорода колись говорив: «Подякуймо блаженному Богу за те, що потрібне зробив неважким, а важке непо-трібним».

* * *

Також із доповіддю на Форумі виступив радник Президента Європейського Парламенту з питань зовнішньої політики Арнольдас Пранцкевичус, який висловив переконання в тому, що рішення про безвізовий режим України з країнами Євросоюзу має бути ухвалено в цьому році. «Рішення необхідно ухвалити у цьому році, оскільки далі проходитимуть вибори і в ЄС, і в Україні. Якщо ми зараз втрачимо цю можливість, то далі зможемо повернутися до цього питання не раніше 2016 року», – підкреслив Арнольдас Пранцкевичус.

Екс-глава Адміністрації Президента України Олег Рибачук, виступаючи на зібранні, зокрема, сказав: «Нам, як українцям, потрібно зрозуміти, що зовнішня політика – це сконцентрована економіка. І нам потрібно отримати не короткострокову перспективу, а обрати модель, за допомогою якої Україна зможе реалізувати свою політику», – підсумував О. Рибачук.

Депутат Державної Думи Російської Федерації, заступник Голови комітету з міжнародної політики Андрій Климов висловив думку про те, що саме Росія може стати тією конструкцією, яка зв'яже Євросоюз і Тихоокеанський регіон. «Оскільки Євразійський економічний союз будується за прикладом ЄС, ми вже враховуємо ті

помилки, які у нього є, і намагаємося їх уникнути», – додав координатор Євразійського Діалогу А. Климов.

Екс-Міністр закордонних справ України Володимир Огризко у своїй промові заявив: «Якщо буде реалізовано оптимістичний сценарій, то Україна, по-перше, злізе із зовнішньополітичного шпагату. Думаю, це буде перемогою і влади, і опозиції. І, в першу чергу, українського народу», – висловив сподівання В. Огризко.

Депутат Європарламенту, співголова комісії з парламентського співробітництва Україна – ЄС Павло Коваль, який долучився до дискусії за допомогою відеозв'язку, вважає, що нинішній рік стане справжнім поворотним етапом у взаємовідносинах між ЄС і Україною. «Ми з нетерпінням очікуватимемо результатів обговорення в Києві. Чимало міжнародних експертів переконані, що протягом саміту Східного партнерства, який відбудеться у Вільнюсі у жовтні, буде підписано Угоду про Асоціацію між Україною та ЄС», – заявив П. Коваль.

У дискусії взяли участь інші провідні зарубіжні та вітчизняні експерти. Вони обговорили перспективи підписання та ратифікації договору про асоціацію з Європейським Союзом, шляхи розвитку українсько-російських відносин у 2013 р. та інші гострі проблемні теми. Наступний експертний форум, присвячений майбутньому України на міжнародній арені, за словами організаторів, планується на травень цього року.